

## Interview with Henia Kutz

**Name:** Henia Kutz

**Maiden name:** Jung

**Code:** 2009/2

**Born:** September 1924

**Gender:** Female

**Nationality:** Jewish

**Migration:** Tlumach - Uzbekistan - Poland - Israel

**Contact:** 036731408 רח' הרצל 73, רמת גן, כניסה ב; טל.

**Length:** 60 + 14

**Date:** Неділя, Червень 21, 2009

### Transcription:

רעיון עם גב' הניה קוטץ, רמת גן, 21.6.2009. נערך ע"י ולדימיר לוין ורחל ולך, בנוכחות בנה מר אריה קוטץ.

### חלק 1

00.02 לוין: באו, נתחיל. תציגי את עצמך, בבקשה, ואם את יכולה לספר על משפחה שלך?

00.12 קוטץ: אני מבית יונג. אבא שלי נולד בסולוטובין, אחר כך כל המשפחה עברה לסטניסלבוב. סבא, סבתא וכל האחים ואחיות של אבי באו לסטניסלבוב. אחר כך אבי התחתן עם אימי שהיא מטלומץ', אבא עבר לגור לטלומץ'.

00.50 לוין: באיזה שנה את נולדת, סליחה?

00.53 קוטץ: ב-1924, ספטמבר. אחי למד בגימנסיה עברית בסטניסלבוב. בזמן המלחמה ברחנו לרוסיה, כל המשפחה. אחי למד בטכניון בלבוב, חזר לקחת אותי, לא רציתי בלי הורים, אז הורים הצטרפו אלינו וככה התגלגלנו עד אוזבקיסטאן.

01.30 לוין: אפה הייתם, בטשקנט?

00.32 קוטץ: קודם היינו בצ'ימקנט, כי לא נתנו להיכנס לטשקנט, אחר כך אחי המשיך את טכניון בטשקנט. אנחנו עברנו לשמה עד גמר המלחמה.

01.55 לוין: וחזרתם לפולין?

01.57 קוטץ: ב-1945 חזרנו ללבוב ומלבוב באנו לפולין בתור אזרחים פולנים. זהו, בפולין התחתנתי ובשנת 1950 באנו לישראל, הקמנו כאן משפחה: ילדים, נכדים... שמעתי שהייתם בסטניסלבוב?

02.48 לוין: כן, היינו באפריל, עכשיו. היינו בסטניסלבוב, סולוטובין, בברוטשין [בוהורודצ'ני], נדבורנה.

03.01 קוטץ: לנו הייתה משפחה בברוטשין.

03.05 לוין: איזה משפחה, איזה קהילה?

03.11 קוטץ: מצד אבא שלי, לא זוכרת את השמות שלהם, לא זוכרת את השמות של הדודים אפילו!

03.17 ליוין: הם כולם נספו?

03.20 קוץ: כולם נספו. רק סבא וסבתא נפתרו בשנת 1941.

03.30 ליוין: איך קראו להם?

03.35 קוץ: לסבא קראו הירש, הירש יונג וסבתא - מינדל. הייתה לי דודה, התחתנה קראו לה - בורג.

03.47 ליוין: וזה בסולוטבין?

03.51 קוץ: לא, בסטניסלאבוב. אבא שלי נולד בסולוטבין, שם גרו הורים ואחר כך הם עברו לסטניסלאבוב - סולוטבין הייתה עיר קטנטונה.

04.08 ליוין: איך קוראים לאבא שלך?

04.13 קוץ: שי, ישעהו, הוא היה כאן בישראל.

04.20 ליוין: ואת נולדת בטלומץ'?

04.25 קוץ: כן.

04.29 ליוין: ומה את זוכרת מטלומץ' לפני המלחמה?

04.31 קוץ: טלומץ' הייתה עיירה מאוד יפה. היתה לנו גימנסיה, בית ספר, בית ספר עברי. אחרי שגמרתי בית ספר עממי אחרי צהריים הלכתי לבית ספר עברי.

04.51 ליוין: ומה למדת בבית ספר עברי?

04.55 קוץ: למדנו תנ"ך ועברית, אני באתי ארצה ודיברתי עברית.

05.00 ליוין: לימודים היו בעברית?

05.04 קוץ: כן.

05.06 ליוין: ובבית ספר בבוקר?

05.08 קוץ: זה היה פולנית ואוקראינית. ואחר כך אחי הלך לגימנסיה עברית בסטניסלאבוב.

05.24 ליוין: הוא למד בטלומץ' באותו בית ספר?

05.27 קוץ: כן.

05.31 ליוין: והוא הלך לחדר?

05.32 קוץ: גם אני הלכתי לחדר.

05.34 ליוין: הלכת לחדר?

05.37 קוץ: כן.

05.38 ליוין: באיזה גיל בערך?

05.40 קוץ: בגיל 3-4. הוא היה ב-4 שנים יותר גדול ממני, ב-6 שנים (?). הוא נולד ב-1920, הוא נהרג בתאונת מטוס בפולין, הוא היה מהנדס ושמה הוא נהרג בבאליך (?).

06.04 ליוין: ומה למדת בחדר, כמה זמן הלכת לחדר?

06.07 קוץ: למדנו להתפלל, ברכות...

06.11 לויין: זה היה חדר לבנות או עם בנים ביחד?

06.14 קוץ: עם הבנים ביחד, היינו קטנים. זה לא היה עם פאות האלה הדתיים, זה היה רבי שלמד באופן פרטי.

06.26 לויין: אצלו בבית או שהוא בא אליך? אפה זה היה?

06.32 קוץ: לא, זה היה בבית כנסת.

06.35 לויין: בבית כנסת? באולם גדול או חדר?

06.39 קוץ: לא, חדר כמו בית כנסת קטן, ישבנו בספסלים ולמדנו עם הרבי. סמוך לשולחן ישבנו ורבי למד "אלף-בית".

06.55 לויין: וכמה זמן הלכת לחדר?

06.56 קוץ: אני לא זוכרת...

06.59 לויין: שנה?

07.00 קוץ: משהו כזה.

07.03 לויין: אזה בתי כנסת היו בטלומץ'?

07.05 קוץ: הרבה בתי כנסת. לכל חלק היה בית כנסת שלו. היה שטיבל, היה אוטיניה שטיבל, טיסמנצה שטיבל, לפי הרבנים. היה בית כנסת גדול ששם התפללו, איך קראו להם-"גויים" כי הם היו יותר "קונסרבטיביים". זה היה בית כנסת יפה, גדול, מאוד יפה.

07.41 לויין: איך הוא נראה?

07.42 קוץ: מאוד יפה, היה גדול עם ציורים יפים.

07.49 לויין: איזה ציורים?

07.51 קוץ: נו, מתנ"ך.

07.56 לויין: החדר שלך היה בבית כנסת הגדול?

08.00 קוץ: לא, בשטיבל.

08.04 לויין: איזה שטיבל, איך קראו לו?

08.05 קוץ: לא זוכרת, לא רחוק מהבית.

08.08 לויין: ואפה אתם גריתם?

08.11 קוץ: היה לנו בית משלנו.

08.15 לויין: באיזה אזור?

08.16 קוץ: אפה שיהודים.

08.20 לויין: זוכרת הרחוב?

08.22 גברת: כן, שם יהודי... ברקוביץ'? לא ברקוביץ'? הוא היה סופר, שמו היה... משהו...

08.53 לויין: זה היה שם רשמי או שהיה שם פולני גם?

08.54 קוץ: לא, זה היה שם רשמי.

09.02 לוין: היו עוד רחובות כאלה עם שם יהודי?

09.03 קוץ: בסביבה שגרו הרבה יהודים היו שמות יהודיים.

09.06 לוין: ומי קבע את השמות של הרחובות?

09.16 קוץ: יש לי ספר על תלומץ'.

09.17 לוין: בסדר, לנו מעניין מה שאת זוכרת, חוויות שלך.

09.23 קוץ: לא, אני זוכרת חוויות שלנו, אז למשל בפורים היינו עושים הצגה בבית ספר עברי, היו רוקדים, היינו שרים שירים בעברית: "אנחנו חלוצים נבנה את תל-אביב".

09.56 לוין: אכן, התקיים!

09.57 קוץ: אחר כך, שבא ט"ו בשבט אז היינו מקבלים חבילות כאליו מישראל (ככה אמרו לנו). היה שם חרוב, היה שם התמר. כל הפרות של ט"ו בשבט היינו מקבלים כאלה, בשקיות (כמו שמקבלים פה ביום הולדת). היינו מקבלים, שזה מישראל.

10.33 לוין: בפורים הייתם מתחפשים?

10.34 קוץ: כן, כן. היינו מתחפשים, הולכים ברחובות (אומרת שיר באידיש). זה אני עוד זוכרת.

10.53 לוין: והיו תהלכות?

10.56 קוץ: כן, היו תהלכות, גם גדולים היו מתחפשים בפורים. עכשיו חנוכה, אז גם היו מדליקים חנוכייה ומקבלים חנוכה-געלט.

11.13 לוין: ולמי את היית מתחפשת בפורים?

11.23 קוץ: הייתי לוקחת אצל שכנה אוקראינית את ה-סטרוי של האוקראינים, את התלבושת האוקראינית או שבנות היו בנים ובנים ילדות וככה, צ'ארלי צ'אפלין היינו גם.

11.46 לוין: ובפסח מה הייתם עושים?

11.47 קוץ: היינו צריכים ללכת, הילדים הקטנים, אמא שלחה אותנו עם משלוח מנות ומקבלים כסף בשביל זה. בפסח היינו משחקים עם אגוזים.

12.04 לוין: איזה משחק זה היה?

12.06 קוץ: היינו עושים כזה חור, זורקים את האגוז והוא היה צריך להיכנס לחור. אם הוא לא נכנס - הפסדתה את אגוז. ואת הבגדים היינו מקבלים פעם בשנה - בפסח זה כבר לקראת קיץ, ובראש השנה היינו מקבלים לקראת חורף.

12.34 לוין: איזה בגדים?

12.39 קוץ: הכול! מלמלה ועד למטה: נעלים, גרביים, שמלה או חצאית עם חולצה, כובע. אותו דבר לחורף.

12.50 לוין: זה היה תופרים במיוחד או קונים?

12.53 קוץ: קונים.

12.55 לוין: קונים בחנויות. והיו עדיין חייטים בעיר?

12.58 קוץ: היו המון חייטים, כן. לגברים הרוב הם תפרו אבל לילדים... ככה היו חייבים. היו גם חייטים והיו גם שעושים נעליים.

13.26 לוין: ונעליים גם היו קונים מוכנים או מזמינים?

13.29 קוץ: לילדים הרוב קנו אבל לגדולים, למשל, היו מזמינים אצל...

13.40 לויין: איך החורים שלך היו מתלבשים?

13.44 קוץ: נורמאלי.

13.46 לויין: מה זה אומר?

13.47 קוץ: אבא תמיד הלך עם חליפה, אמא עם שמלה או חצאית או חולצה.

13.56 לויין: אבא הלך עם כובע?

14.01 קוץ: אבא? אבא לא היה דתי, הוא היה פרוגרסיבי. אבא היה מ"בונד", יש לי תמונות שלו ב"בונד" אם אתה רוצה.

14.12 לויין: כן.

14.21 קוץ: הוא היה גם במלחמת עולם הראשונה, הוא היה בצבא אוסטרו-אונגריה. הוא היה 4 שנים באיטליה בתור... בשבי. הוא היה פעיל מאוד ב"בונד".

14.45 לויין: ולמה הוא שלך אותך לבית ספר עברי?

14.48 קוץ: כי כולם הלכו.

14.50 לויין: כולם, אפילו בונדיסטים?

14.51 קוץ: כן.

14.52 לויין: אזה פעילות בונדיסטית את זוכרת? מה הוא היה עשה?

15.03 קוץ: אני לא ידעת, הוא היה יושב ראש ה"בונד" בעיירה שלנו. הוא היה גם נוסע ללוב לכונוסים. למשל, ארליך, אני זוכרת, הוא היה בא לפעמים אלינו.

15.20 לויין: אלכם הביתה?

15.22 קוץ: הוא היה בא עם הרצאות והיה יושן אצלנו. ואבא שלי דיבר מאוד יפה, אפילו לא-בונדיסטים שהוא דיבר באו לשמוע.

15.42 לויין: ואפה היו הרצאות?

15.44 קוץ: בבית כנסת

15.45 לויין: בבית כנסת הגדול או בשטיבל?

15.47 קוץ: בבית כנסת הגדול.

15.50 לויין: וגם ארליך דיבר בבית כנסת?

15.51 קוץ: כן. זה היה אולם של יהודים, לא היה לנו תיאטרון יהודי, אז כל פעולות שהיה - אז היה בבית כנסת.

16.08 לויין: ומי עוד היה משתייך ל"בונד"?

16.17 קוץ: הרבה.

16.20 לויין: מאיזה שכבות של חברה? היו פעולים או גבירים?

16.22 קוץ: גם... הרוב פעולים.

16.28 לויין: ואבא שלך, במה הוא עסק?

16.29 קוץ: היה לנו חנות של כלי בית והוא לבד היה פחח.

16.37 לוין: ומי היה קונה בחנות, רק יהודים?

16.39 קוץ: לא, גם גויים. היה לנו חנות גדולה.

16.47 לוין: היו בחנות פועלים?

16.49 קוץ: אמא נהלה לרוב, כי אבא היה עובד ואמא הייתה יותר זמן בחנות.

17.02 לוין: היא הייתה שם לבד או שהיו לה עוזרות, עוזרים?

17.04 קוץ: לא, לבד.

17.06 לוין: ואפה הייתה החנות?

17.09 קוץ: ברחוב "לגיון".

17.10 לוין: זה רחוב מרכזי?

17.12 קוץ: כן, זה היה הרחוב המרכזי, מול בית הספר, זה רחוב מרכזי.

17.19 לוין: זה רחוק מהבית שלך?

17.23 קוץ: לא.

17.25 לוין: ובשבת חנות הייתה סגורה?

17.26 קוץ: כן, שבת ויום ראשון.

17.29 לוין: גם שבת וגם יום ראשון?

17.32 קוץ: יום ראשון היה אסור מהגויים. ושבת לפי... לא רחוק מבית שלנו היה מקווה.

17.47 לוין: ואמא נהגה ללכת לשם?

17.48 קוץ: כן, כולם הלכו לשם, בבית לא היה כמו פה. כולם הלכו, היו שמה. לא רק מקווה, אמבטיות.

18.07 לוין: איך זה היה מסודר, כמה פעמים בשבוע הלכו?

18.12 קוץ: פעם אחד בשבוע, לקראת שבת - שישי, יום חמישי.

18.20 לוין: ואיך זה היה מסודר, קודם גברים, נשים?

18.21 קוץ: היה חלק של נשים וחלק של גברים באותו בנין.

18.27 לוין: וילדים עם מי הלכו?

18.29 קוץ: הבנים הלכו עם אבא והבנות עם אמא. עכשיו היה מקווה שנשים הלכו פעם בחודש והיה גם מקווה שבנים הלכו כל שבוע, היה חם שם...

18.55 לוין: זה היה באותו בנין?

18.57 קוץ: הכול באותו בנין. גם ב"לגיונב" רחוב, שם ברחוב היו כל החנויות.

19.08 לוין: ומי החזיק את בית מרחץ?

19.10 קוץ: זה היה יהודי.

19.14 לוין: וזה עלה כסף?

19.15 קוץ: כן.

19.17 לויין: כמה?

19.18 קוץ: זה אני לא זוכרת.

19.21 לויין: ואבא שלך הלך לבית כנסת מתישהו?

19.23 קוץ: בחגים, בחגים. אמא שלי הייתה דתייה, ואבא שלי בא מבית מאוד-מאוד דתי. סבא שלי היה מאוד דתי. בגלל הלחץ של הדת של הסבא, אז אבא אמר - שאם הוא ייצא מהבית של אבי, הוא לא יהי דתי. כי הוא לא נתן לו לצאת ביום שישי, שכל החבר'ה יצאו לבלות, עם בחורות. הוא היה צריך להגיד קיפיטל טרנט[?], קיפיטל זה. אנחנו שהיינו באים [לסטניסלאבוב] אף פעם לא היינו אצל סבא בארוחת צהריים בשבת.

20.11 לויין: למה?

20.13 קוץ: כי עד שהוא בא מהרבי, וכל דבר שהוא אכל - זה לכבוד שבת, עם ברכה, אז אנחנו תמיד היינו אצל דודים, לאבא היו שתי אחיות.

20.27 לויין: בסטניסלאבוב?

20.28 קוץ: בסטניסלאבוב.

20.32 לויין: לא הלכתם כי זה נמשך יותר מדי זמן?

20.38 קוץ: כן, הלכנו לבקר, אבל לאכול - לא, אצלו אוכל מ-11 בבקר ועד 4 בערב, אחרי צהריים. וביום שישי זה בכלל.

20.53 לויין: ואצל הדודים, הדודות?

20.55 קוץ: לא, הם היו..., תראה, בכלל בעיירות שלנו בגליציה במיוחד כולם היו דתיים, מסורתיים, לא היו אלה עם פאות. היו גם כאלה, הרוב החזיקו כשר בבית, והמסורת הייתה.

21.23 לויין: איך הגיעו מטולמץ' לסטניסלאבוב?

21.26 קוץ: הייתה רכבת. רכבת מטולמץ' לסטניסלאבוב.

21.31 לויין: כמה זמן?

21.33 קוץ: קרוב, אני לא זוכרת, איזה חצי שעה. אחי כל בקר נסע לגימנסיה וחזר בערב, ואחרי הלימודים חזר לטולמץ'.

21.51 לויין: ונסעתם בשבת גם ברכבת?

21.53 קוץ: לא, לא רק ברכבת, בשבת לא נסענו, לא עם רכבת, לא עם עגלה, לא בסוס.

22.02 לויין: הייתה לכם עגלה?

22.04 קוץ: לנו לא.

22.10 לויין: פעם בכמה זמן נסעתם לסטניסלאבוב, לסבא?

22.12 קוץ: לעתים קרובות. סבא גר בקזימיר'ובסקא, אני לא ידעת אם עכשיו זה אותו שם.

22.27 לויין: אבל אפה זה?

22.28 קוץ: אני אגיד לך איפה זה... יש אותו את הפארק?

22.30 לויין: כן.

22.34 קוץ: ושם היה בית של מלגושים, הוא היה הכי עשיר בסטניסלאבוב. הוא גר לא רחוק מסבא שלי, שהלכנו לפארק

אז עברנו את מלגושים. מלגושים בנה בית, זה היה אולי ב-1937, לפני המלחמה. וכולם הלכנו לראות - שמצלצלים בחצר, אז נפתחת הדלת ואפשר להיכנס. כולנו הלכנו לראות, לפעמים עמדנו שעות להסתכל שמה איך הפעמון מצלצל ומהבית לוחצים ונפתחת. זה היה הבית הראשון בסטניסלאבוב שהיה לו את ה... הוא היה מאוד עשיר, היה לו בית חרושת לעורות.

23.43 ליון: בסטניסלאבוב?

23.45 קוץ: כן, יש גם היום ברמת גן זה, פרדס מלגושים.

23.58 ליון: ומה עוד הייתם עושים בסטניסלאבוב שהייתם בעיר?

24.01 קוץ: היינו הולכים מדודה לדודה, הולכים לטייל שם - ראטוש, הוא עוד ישנו.

24.08 ליון: כן.

24.11 קוץ: כן, שמה היו חנויות, שמה היו משחקים. סטניסלאבוב הייתה עיר יפיפיה! והיה לנו משפחה, גם מצד אמי הייתה משפחה - קניפל, גם בסטניסלאבוב.

24.35 ליון: גם קניות הייתם עושים בסטניסלאבוב?

24.39 קוץ: כן, אבא נסע, למשל, לחנות לעשות קניות בסטניסלאבוב. כל החנויות... למשל, בחורף אתה ידעה שהיה שלג, אז היו כאלה "סאנקי". אז הביאו מסטניסלאבוב.

25.08 ליון: והייתם לפעמים נכנסים לכנסיות, להציץ מה קרה שם?

25.11 קוץ: אסור! שעברנו את הדרך כנסיה הצטרכנו שלוש פעמים לעשות "טפו-טפו-טפו". שלוש פעמים!

25.20 ליון: כל כנסיה?

25.25 קוץ: כן! ובערב אסור לעבור דרך בית הכנסת - שם שדים רוקדים.

25.28 ליון: רק בית הכנסת או גם שטיבל?

25.31 קוץ: גם השטיבלעך, גם בית הקברות. אסור בערב לעבור דרך בית הקברות, כי כל המתים יוצאים ורוקדים.

25.43 ליון: כל ערב?

25.44 קוץ: בערב אסור לעבור דרך בית כנסת, רק שהולכים ללמוד בערב, בערב היינו לומדים רק בחורף, בקיץ - לא.

26.02 ליון: ובבית הכנסת הגדול בטלומץ, היו שם תנורים?

26.04 קוץ: כן.

26.08 ליון: היה חם בפנים?

26.09 קוץ: לא, לא בשטיבל ולא בבית כנסת, אנשים התפללו בקור.

26.24 ליון: תגידי, איזה יחסים היו עם שכנים האוקראיניים?

26.27 קוץ: מאוד טובים!

26.32 ליון: איך זה היה? הלכתם לבקר, היו לך חברות?

26.33 קוץ: כן, ברחוב שלנו ... "ברל יוסילביץ'" ... או, נזכרתי!

26.46 ליון: מי זה היה?

26.48 קוץ: הוא היה סופר, נדמה לי. אז ברחוב שלנו היה משפחה אחד אוקראינית.

26.57 ליון: כל השאר יהודים?

26.59 קוץ: כל השאר.

27.03 לויין: והייתם מבקרים אותם בבית?

27.04 קוץ: כן.

27.05 לויין: איזה שפה דיברתם?

27.07 קוץ: פולנית. השפה העיקרית היה יידיש בבית, שאח שלי התחיל ללכת לבית הספר הוא לא ידע מילה בפולנית, רק ביידיש. אבא בונדיסט לימד אותנו לקרוא באידיש, לכתוב ביידיש. בא מורה של אחי לאבא בחנות והתלוננה: "איך זה, אתה בן-אדם מאוד פרוגרסיבי וכן שלך לא ידע פולנית?" אז הוא ענה: "בגלל זה, שלחתי אותו לבית ספר ללמוד!"

27.57 לויין: לאח שלך היו גם חברים גויים?

28.02 קוץ: הרוב - יהודים. בדרך כלל היהודים... האח שלי שיחק כדורגל, אז היה "חשמוניה", אז כולם היו יהודים. יש לי גם תמונות. אז הוא שחק ב"חשמוניה", בן-דוד שלי אהב פינג-פונג אז גם כן, היה להם אולם ב"חשמוניה". ושחקו עם הגויים, בכדורגל, אז תמיד היו פצועים, היה לנו בן-דוד שהוא היה ב"ברמקה"... בשער, שוער.

29.10 לויין: איך קוראים את זה בפולנית "ברמקה"?

29.12 קוץ: ברמה, ברמקה.

29.13 לויין: הייתה אלימות?

29.14 קוץ: אלימות הייתה איומה!

29.18 לויין: בין השחקנים או גם בין אוהדים?

29.20 קוץ: לא, האוהדים הרוב היו יהודים. אצלנו בעיירה כמה שהיו אוקראינים, כמה שפולאקים, אותו כמות יהודים היו. עם הגויים במיוחד בשנים האחרונות זה היה מאוד קשה.

29.47 לויין: והיו עוד מועדוני ספורט?

29.54 קוץ: יהודיים? רק "חשמוניה".

29.59 לויין: ואצל גויים?

30.00 קוץ: אצל גויים היה "שלצה" והיה עוד אחד. אבל יהודים לא קבלו לשם, היו רק גויים. היו לנו כנסיה פולנית וכנסיה אוקראינית בעיירה. עכשיו שמעתי שיש שני כנסיות אוקראיניות.

30.24 לויין: כי אין שם יותר פולנים!

30.26 קוץ: כן, הם כולם עזבו לפולניה.

30.29 אריה קוץ [בנה של המרואיינת]: תנועות נוער היו?

30.30 קוץ: כן, היה "ביתר", היה "מזרחי", והיה "פועלי ציון ימין", "פועלי ציון שמאל". גם נוער וגם רגיל.

30.48 לויין: ו"בונד"?

30.50 קוץ: ו"בונד".

30.52 לויין: היה ל"בונד" תנועת נוער?

30.55 קוץ: אני לא זוכרת.

30.57 לויין: היית בתנועת נוער?

30.58 קוץ: לא.

31.01 לוין: ואחיר?

31.02 קוץ: אחי גם לא, אבל אחי, שלמד בפוליטכניקום, אז שמה הוא היה קומוניסט. היה לנו שם כזה חוג קומוניסטי בלבוב. יש לו חבר שהוא חי פה בארץ, הוא פרופסור לעור, הוא למד בבית ספר לרפואה. גם הוא היה. פעם הייתה להם פגישה בבית הקברות, שם תפסו אותו ואח שלי, שני בחורים.

31.58 לוין: המשטרה?

31.59 קוץ: כן, אבל הם בדרך כלל במקומות כאלה.

32.00 לוין: והיו קומוניסטים גם בטלומץ'?

32.03 קוץ: כן, היה משפחה אחד, שהיו שני בנים ובת, וכולם היו קומוניסטים. האחד ישב בברזה-קרטוזקה, זה היה מיוחד, ושמה הוא גמר עורך-דין. אני אגיד לך, בדרך כלל הקומוניסטים כולם היו אינטליגנטים, סטודנטים, אחר כך עורכי-דין. אצלנו בעיירה היו הרבה רופאים, עורכי-דין יהודיים.

32.55 לוין: ומה הם עשו, עורכי-דין?

32.59 קוץ: מה זה? היה בית משפט.

33.05 לוין: בטלומץ'?

33.06 קוץ: כן, אנחנו היינו "פּוּוּיאט", מחוז. העיירה שלנו הייתה גדולה, היה לנו סמינר למורים, היה לנו תיכון והיה לנו בית ספר. והיה גם בית ספר אוקראיני לחוד. בסטניסלאבוב היה גימנסיה עברית, גימנסיה אוקראינית, וגימנסיה פולנית.

33.47 לוין: ומי החליט שצריך לברוח לרוסיה?

33.51 קוץ: אמרתי לך, אח שלי. הם כולם מלבוב - מטכניון, מאוניברסיטה החליטו לברוח. הוא היה כמעט בגבול רוסיה-פולניה מלפני המלחמה, והוא חזר לקחת אותי. ואני התחלתי לבכות שאני לא רוצה לנסוע בלי ההורים. והיה לנו שכן, שהיה לו עגלה עם סוסים, אבא שלו. ואבא שלי בזמן הרוסים היה מנהל בית חרושת לבנים. פעם היו לבנים כאלה ששרפו אותם, אדומות. ואבא אמר שהוא יכול לקחת משם הסוסים ועגלה. הוא נכנס לשכן, לבן (שכן היה כבר מבוגר) ואמר: "אנחנו רוצים לברוח. האם אתה מוכן?" והוא רק שבוע התחתן עם בחורה שהיא ברוחה מפולין. הוא אמר: "תראה, רק שבוע התחתנתי..." אז אבא אמר: "אני לא ידע לנסוע סוסים ולך יש ניסיון, עגלה היא גדולה. באו ניסע!" עזבו הכול, לא לקחנו כמעט כלום איתנו. אחי לקח אטלס, אז לפי אטלס התחלנו לנסוע. אז בהתחלה נסענו בדרכים נורמאליים, אז התחילו הגרמנים להפציץ אותם. אז אחי מצע דרכים דרך שדות וכך הגיענו עם הסוסים עד חרקוב.

36.10 לוין: חרקוב, עם סוסים?

36.12 קוץ: עם הסוסים. עברנו צ'ורקו, ביצץ', גושיאטין. גושיאטין זה היה פעם גבול פולני והגיענו לקולחוז אחד. אחי אמר שהיטלר את הדנפר לא יעבור. היינו סה"כ חודשיים בקולחוז. ואחיי נסע לחרקוב להירשם לטכניון ורק היה צריך להתחיל ללמוד בטכניון - ואז ברחנו גם משם. משם כבר נסענו לברכט לטראטוב, מסראטוב...

37.05 לוין: תגידי לנו, בבקשה, שב-1939 באו הרוסים, איך זה היה, איך קבלו אותם, מה קרה בעיירה?

37.13 קוץ: זה היה ביום כיפור, כולם היו בבית הכנסת. קבלנו..., מה להגיד לך, שמחה גדולה לא הייתה, כי לא ידענו עוד מה יהיה. ראינו איך כל הממשלה הפולנית ברוחה דרכנו, הם ברחו לרומניה. כביש לרומניה עבר דרכנו, היינו שכנים עם רומניה. ביום כיפור הם הגיעו... זהו, ככה התחילה המלחמה שמה.

38.04 לוין: ומה עשו שהגיעו אלכם?

38.06 קוץ: מה עשו?

38.10 לוין: שרוסים באו?

38.13 קוץ: עד שהם לא באו היה הכול טוב, רק שרוסים נכנסו לא היה כלום, הם ריקנו את הכול, מצב היה מאוד קשה. אבל לאט, לאט התרגלנו, התחלנו ללמוד, לעבוד. זה היה ב-1939 ועד 1941.

38.35 לויין: מה עשו לחנות שלכם?

38.41 קוץ: לחנות שלנו לא עשו כלום.

38.48 לויין: אז למה אבא עבר לעבוד בבית חרושת?

38.49 קוץ: אבא סגר את החנות, היו הרבה שסגרו את החנויות. ואבא עבד בבית חרושת שמה וכל הזמן פחדנו שאם ידעו שהוא מה"בונד" תיקף יעצרו אותו. אבל הספקנו די יפה.

39.19 לויין: ומתי שסובייטים באו, את מי מנו לראש העיר?

39.24 קוץ: רוסי!

39.27 לויין: רוסי שבא ממזרח, מרוסיה?

39.28 קוץ: מרוסיה היה ראש העיר, דווקא בן אדם נחמד מאוד. אני למדתי בבית ספר ואחי בלבוב - הוא למד בטכניון.

39.45 לויין: והקימו קומסומול, פיונרים?

39.46 קוץ: כן, הייתי קומסומולית.

39.51 לויין: היית קומסומולית עוד בטלומץ? וכולם היו?

39.53 קוץ: כן-ו-לא!

40.00 אריה קוץ: ולמדת רוסי בבית ספר?

40.08 קוץ: כן, התחלנו ללמוד רוסי. אבל לנו היה קל כי למדנו אוקראינית. פולנית הפסיקו ללמוד בכלל, בית ספר עברי נסגר. למדנו רק אוקראינית, רוסי, למשל, כבר התחלתי בגימנסיה למדתי בגימנסיה ולמדנו לטינית, גרמנית וזה היה אסור. לא גרמנית ולא לטינית.

40.39 לויין: ומורים, באו מורים חדשים?

40.44 קוץ: כן.

40.45 לויין: וישנים, מה קרה להם?

40.50 קוץ: נעלמו. בכלל את הפולנים לקחו תיכף לסיביר. אחר כך היו המון יהודים, ברחו מפולין והיו אצלנו בעיירה. אחר כך באו ואמרו שמי שרוצה לחזור חזרה לפולין יכול להירשם ולחזור. אז הם נרשמו ובלילה, ב-12 בלילה לקחו את כולם לסיביר. אבל להודות לזה הם נשארו חיים, לא כולם אבל הרוב.

41.34 לויין: ואיפה הפליטים גרו?

41.39 קוץ: בבתי.

41.41 לויין: גם אצלכם גרו?

41.42 קוץ: אצלנו לא, אבל בדרך כלל היו אלה שהשכירו דירות, בהתחלה גם נתנו להם בבית כנסת, בשטיבלאך לגור עד שהם התרגלו. לאבא שלי היה אח בגרמניה, אז הוא נפטר ואת אשתו וילדים גרשו ב-1938 לפולניה והם חזרו אלנו.

42.14 לויין: והם גרו איתכם?

42.16 קוץ: הם גרו בסטניסלאבוב איפה שסבא וסבתא.

42.34 אריה קוץ: לפני ראש העיר הרוסי, היה ראש העיר נבחר, היו בחירות?

42.35 קוץ: כן.

42.37 אריה קוץ: והיו גם יהודים במועצה?

42.40 קוץ: בעירייה- לא. אבל בפרלמנט... קודם כל אצלנו היה וועד הקהילה. אנשים מכל ה... מ"בונד", מ"ביתר", מכל זה.. כמו פה בארץ.

43.23 לויין: והיה גם חלק במועצת העיר?

43.24 קוץ: אני לא זוכרת, לא התעניינתי. אבל שהיו בחירות בפולניה, אז היו גם בממשלה פולנית יהודים.

43.52 אריה קוץ: גם בפרלמנט המחוז היו יהודים?

43.53 קוץ: אני לא ידעת.

43.58 לויין: תגידי, בתור ילדות מה הייתם עושים חוץ מבית ספר?

43.59 קוץ: אני אומרת לך: הלכתי בבוקר לבית ספר, באתי הביתה, הספקתי לאכול, לעשות שיעורים, ללכת לבית ספר עברי. אחרי הבית ספר עברי בדרך כלל הלכתי הביתה לעשות שיעורים של בית ספר. ובשבתות היינו מסתובבים, אוכלים גרעינים וזה היה כל..

44.36 לויין: מסתובבים עם מי? מי היו חברים שלך?

44.37 קוץ: יהודיות.

44.43 לויין: מסתובבים גם עם בנים?

44.43 קוץ: כן, כן, מהבית ספר.

44.49 לויין: ואיפה מסתובבים?

44.52 קוץ: במרכז.

44.57 אריה קוץ: וטיולים בטבע, פיקניקים?

44.59 קוץ: זה היינו עושים בבית ספר העברי. זה היה בל"ג בעומר, היינו הולכים ליער, עושים אש, כמו פה ילדים. אבל ככה פחדנו, לא נתנו לנו ללכת, פחדו ש"שקוצים" קראו להם, בחורים הצעירים יכולים להיתפס עלינו. אחר כך שבא חג "קריסמאס" ושהם היו מתלבשים כמו אנחנו בפורים, הם היו הולכים על-יד חלונות ושרים. אז באותו ימים אסור היה ליהודים לצאת החוצה - לא לבנות ולא לבנים. והיו כאלה שסגרו את החלונות שלא יראו אור, פחדו.

46.06 אריה קוץ: היו פוגרומים?

46.09 קוץ: בטלומץ' לא ובסטניסלאבוב, לא אבל בלבוב - כן, אתם גם ללבוב נכנסתם?

46.20 לויין: כן, גם עכשיו הייתי בלבוב.

46.24 קוץ: לבוב יפה, לא ידעת איך היא עכשיו.

46.27 לויין: היא השתמרה פחות או יותר.

46.31 קוץ: היא לא סבלה בזמן המלחמה, לא נהרסה. סטניסלאבוב יותר נהרסה.

46.33 לויין: אבל בסטניסלאבוב גם יש עדיין הרבה רחובות...

46.43 קוץ: המרכז היה יפה, יפה. אני לא הייתי אחרי המלחמה.

46.47 לויין: נסעתם ללבוב לפני המלחמה?

46.48 קוץ: כן.

46.49 לויין: למה? בשביל מה?

46.51 קוץ: קודם כל, לבוב הייתה עיר יותר גדולה ושמה נרשמו לנסיעה לפולין.

47.07 לויין: לפני המלחמה?

47.08 קוץ: אחרי המלחמה, שחזרנו.

47.09 לויין: אבל לפני המלחמה?

47.11 קוץ: לא...או אולי כן. לי היו חברות שהם לא היו בסטניסלאבוב, שלא נסעו בכלל ברכבת. אנחנו נסענו בגלל המשפחה.

47.26 לויין: כמה עלתה הנסיעה ברכבת?

47.27 קוץ: אני לא ידעת.

47.32 לויין: ומה עשיתם בקיץ שלא היו לימודים?

47.34 קוץ: שיחקנו עם חברות.

47.41 לויין: במה שיחקתם?

47.42 קוץ: ככה, כדור, כדורעף היה מאוד פופולארי אצלנו, פינג-פונג.

47.52 לויין: איפה שיחקתם, ברחוב או במועדון?

47.54 קוץ: לא, במקום. פינג-פונג היינו הולכים ל"חשמוניה".

48.06 לויין: ובנהר הייתם הולכים, לנחל?

48.08 קוץ: נהר? על ידינו היה נחל.

48.12 לויין: אז הייתם הולכות?

48.13 קוץ: מה להתרחץ? לא, אמא לא נתנה, חס וחלילה יכולים ליפול... בחורב היה בפארק שלנו, בשביל להתגלץ' על הקרח. אז שמה היינו בחורב הולכים, לא בשבת. בשבת אסור.

48.44 לויין: בשבת אסורה ההחלקה?

48.46 קוץ: אבל גם משחקי כדורגל היו ביום ראשון ולא בשבת. אני הייתי הולכת לכל משחק לתת לאח שלי לימון.

49.09 לויין: לימון?

49.10 קוץ: מים היה אסור לשתות במשחקים. ולימון...הם לא צמאים אחרי הלימון.

49.21 לויין: מעניין...תגידי, איזה ספרים היית קוראת בקיץ?

49.29 קוץ: בפולנית.

49.32 לויין: איזה סוג, מה זה היה, רומנים...

49.33 קוץ: בפולנית וקצת ביידיש. זה אבא הכריח אותנו: פרץ, שלום-עליכם, שלום אש. כל ספרים האלה קראנו ביידיש. ועד היום אני לא יכולה לקרוא שלום-עליכם בעברית.

49.52 לויין: ומה קראת בפולנית?

49.57 קוץ: ספרות פולנית. מיצקביץ' וכל ספרים פולניים. גם למדנו והצטרכנו לדעת בעל פה. כשילדים שלי למדו ולא למדו שום שיר בעל פה...ממש הפתעה הייתה בשבילנו, אצלנו לא היה, היה שיר אפילו 3-4 והכול למדנו בעל פה.

51.02 לויין: ואבא ואמא שלך מה היו קוראים?

51.04 קוץ: בידיש, המון, אבא שלי קרא המון.

51.11 לויין: איזה עיתונים הייתם מקבלים?

51.14 קוץ: היה "פולקסצייטונג", עיתון בונדיסטי. ה"בונד" זה...מה זה ה"בונד"? אתה ידע מה זה ה"בונד"? זה אורגניזציה...ארגון יהודי, ב-ה [הידוע]. הכול עושים ליהודים במקום איפה שהם גרים. משתדלים שילמדו, משתדלים לתת להם נוחיות, אחר כך אבא שלי ארגן ארגון... "יד חרוצים" קראו לזה, שמעת על זה?

52.07 לויין: מה זה היה?

52.16 קוץ: זה היה כל החייטים, הסנדלרים, כל המקצוענים, בני מלאכה. זה היה בטלומץ', ואבא שלי אפילו אירגן גם ילדים בטלומץ' והביא גננת מוילנה והכול היה בידיש.

52.45 לויין: איזה שירים שרתם?

52.47 קוץ: הרוב בידיש, גם היינו בבית ספר, שרנו בפולנית. אבל בבית...

52.55 לויין: את זוכרת משהו?

53.00 קוץ: (שרה קצת בידיש "אויפן פריפעטשעק")

53.30 לויין: את זה שרתם?

53.32 קוץ: כן, שרנו. אצלנו ביום שישי אחרי ארוחת ערב היינו שרים במקום זמירעס [זמירות].

53.44 לויין: זה למה לא הלכתם לסבא!

54.46 קוץ: היה לי סבא עוד אחד מצד אמא שהוא גר איתנו. הוא גם היה דתי, עם זקן. ואחרי שגמרנו כל התפילה, כל האוכל אז היינו שרים שעה אולי כל מיני שירים בידיש. (שרה בידיש "אויפן פריפעטשעק"). כבר שחכתי הכול...

55.00 לויין: איך סבא שלך הסתדר עם אבא שלך?

55.01 קוץ: מצוין!

55.04 לויין: אחד היה דתי ושני לא...

55.06 קוץ: אבא שלי לא עישן בשבת בבית, לא הדליק אור בשבת כי הוא לא רצה...

55.14 לויין: לא עישן בכלל בשבת או רק בבית?

55.15 קוץ: בבית.

55.19 לויין: היה יצא לעשן?

55.20 קוץ: הם היו...היו לו חברה, היו הולכים לפארק ושמה. אבל בבית אף פעם לא עישן וגם לא הדליק אור בבית. היה בא אלינו גוי והיה הביא מים- לא היה ברז.

55.45 לויין: היה לכם חשמל כבר?

55.49 קוץ: חשמל היה. היה אצלנו Electro... חברת חשמל והיה חשמל. אבל מים, היה אצלנו בחצר מים. אז בשבת היה בא גוי, מביא מים, מדליק את התנורים... החזיקו שבת. אבל זה לא היה רק אצלנו. במיוחד בגליציה הייתה מסורת, מאוד מקובלת.

56.27 לויין: והיו אנשים יותר דתיים בטלומץ'? עם פאות, חסידים?

56.32 קוץ: כן, היה לנו רב עירוני והיה רבאי עירוני. דווקא הרבאי היה שכן שלנו, לאנג קראו לו, היה לו בת פה בארץ.

56.53 לויין: והיו באים עליו חסידים?

56.58 קוץ: כן, אצלו בבית היו מתפללים.

57.00 ליוין: כל יום?

57.02 קוץ: רק בשבת. בכל יום אני לא ידעת.

57.13 ליוין: גם נשים?

57.16 קוץ: נשים הלכו לשטיבל או לבית כנסת הגדול.

57.23 ליוין: בשבת?

57.25 קוץ: לא, רק בחגים. אמא שלי הייתה דתייה, אבל היא הלכה לשטיבל שלה היה לה המקום.

57.36 ליוין: באיזה חגים? כל חגים?

57.38 קוץ: ראש השנה, פסח, חג שבועות.

57.43 ליוין: והיה לה מקום?

57.44 קוץ: כן.

57.48 ליוין: ולאבא שלך?

57.49 קוץ: לאבא היה מקום אבל הוא לא ישב.

57.50 ליוין: ועבור המקום היה צריך לשלם?

57.51 קוץ: שמה מקומות עברו בירושה. למשל, אמא שלי ישבה במקום של אמא שלה, של סבתא שלי. אבל לאבא סבא קנה מקום.

58.12 ליוין: מקום מכובד? איך זה התחלק?

58.13 קוץ: כן.

58.14 ליוין: אפה היו מקומות מכובדים?

58.16 קוץ: מקדימה. למכובדים לא היה שולחן ארוך, היה סטנדר אחד שהוא היה מתפלל.

58.40 ליוין: ואצל נשים?

58.44 קוץ: בגלריה, גבוה.

58.49 ליוין: והתפללו עם הספר גם?

58.50 קוץ: כן. איך האבא שלי אמר: "הם יותר מדברים איזה עוגות עשו, איזה ריבות עשו". הם התפללו, טני לא ידעת אם הם ידעו מה הם מתפללים, אבל הם התפללו.

59.07 ליוין: אותך גם היו לוקחים בטח?

59.09 קוץ: כן, אבל אנחנו היינו בחוץ משחקים, אנחנו לא השתתפנו, רק בנים [השתתפו].

59.15 ליוין: ושהיית יותר גדולה גם היו לוקחים אותך?

59.19 קוץ: לא, רק על-יד בית כנסת, לא נכנסנו, הבנים -כן, הבנות-לא.

חלק 2

00.02 קוץ: שם משפחה שלו זה קניפל. הוא חשב שכל ה"קניפלים" היו בסטניסלאבוב. אז רב הזה אמר לו שיש קניפל שגר בטלומץ'. קניפל זה שגר בטלומץ' - זה אח של סבתא שלי. קניפל זה שגר בטלומץ' היה מאוד עשיר. כמובן כלום לא נשאר. הוא אמר לי: "הניה, את ידעת?" אמרתי: "בטח, אני ידעת, אתה לא שאלתה אותי על זה!" אני הכרתי את כל ה"קניפלים", זה מצד אמי שהיו בסטניסלאבוב. אבל רוב הם התעסקו בפרות, הם היו משכירים "סאד", א סאד ביידיש, איפה גדלים התפוחים והם היו אצל גויים או יהודים. משכירים את זה ואת פרות היו מוכרים בסטניסלאבוב.

01.56 ליון: זה הייתה משפחה גדולה?

01.57 קוץ: כן. מאוד גדולה, חצי סטניסלאבוב. גם יונגים היו שם, בני דודים של אבי ואחד היה רופא שיניים והוא גר מול הראטושה. הוא היה רופא. הם הזניחו קצת סטניסלאבוב, הייתה עיירה יפה מאוד. המון יהודים גרו. ואת כל היהודים הביאו לסטניסלאבוב מעיירה שלנו והרגו אותם. שם היה תחנת קמח של יהודי ושם שרפו את כל היהודים. הייתם שם, איפה שהיה הגטו?

03.04 ליון: לא, נעשה את זה באוגוסט.

03.07 קוץ: שם הדודה שלי גרה ודוד. [רחוב] "בלבדרסקה", [רחוב] "דלוגה". אחר כך זה היה הכול גטו. לא יודעת מה היום השמות.

03.23 ליון: השמות הם אוקראיניים כולם.

03.25 קוץ: אוקראיניים... זה מה שהם רצו, הם קיבלו מה שהם רצו.

03.35 רחל ולך: ומה היה בתחנת הקמח?

03.36 קוץ: שם שרפו את היהודים. שחכתי את השם של היהודי. אבל על מלגושים אתם שמעתם?

03.50 ליון: כן.

03.58 קוץ: בן של מלגושים למד עם האח שלי בגימנסיה.

04.05 ליון: והיו אצלכם גם ציונים בטלומץ'?

04.08 קוץ: כן, אני אמרתי לך.

04.10 ליון: כן, ברור. אבל מה הם עשו? במה הם נבדלו מה"בונד"?

04.22 קוץ: מה זה מה? ל"ביתרובצים" הייתה תלבושת חומה כזאת, פועלי-ציון ימין, "גורדוניה" הייתה. אצל בת דודה שלי בחצר, היא השכירה להם החדר, שמה היה להם... "גורדוניה", "שומר הצעיר" היה, "פועלי ציון שמאל", "פועלי ציון ימין". היו הרבה...

05.00 ליון: הייתה גם "אגודת ישראל"?

05.01 קוץ: כן. הייה "מזרחי" והיה גם "אגודת ישראל", אבל "אגודת ישראל" הייתה נגד [מדינת] ישראל, "המזרחי" - לא.

05.23 ליון: האם היהודים נסעו לרבי? למי, לאיזה רבי?

05.24 קוץ: כן, איזה שאלה! היה אוטינער רבי, אוטיניה זה גם בגליציה. היה בטיסמניץ רבי, היה צ'ורטקובר רבי - הוא היה עושה ניסים. הוא היה בא לעיירה - אז כל היהודים, מכל הכפרים, מכל הסביבה יהודים היו הולכים כמו ל"פאפה". הוא היה נותן פתקאות. היה עיירה ניז'ין, לא רחוק מ[נהר] דנסטר. שמה אותם לא...קולומיה?

06.07 ליון: גם כן. וויבודסטבו סטאניסלאבסקיה!

06.20 קוץ: לא, קולומיה, נדמה לי, היה וויבודסטבו טרנופולסקי, טרנופול. אנחנו -טישמניץ, אוטיניה, ניז'ין, טלומץ', אלה היו וויבודסטבו סטניסלאבוב. מצד ההוא היה ברודי, ברודי גם היה...

06.50 ליון: ברודי, זה כבר לבוב.

06.52 קוץ: אבל, ברודי היו שייכים לסטניסלאבוב. שם גם לאבא היה משפחה, אני אפילו לא יודעת מה שם שלהם.

07.08 ליון: הייתם נוסעים פעם לצ'רנוביץ?

07.09 קוץ: צ'רנוביץ היה כבר לא שלנו, אבל קולומיה, למשל, כן.

07.21 ליון: נסעתם לקולומיה?

07.25 קוץ: לא, מי נסע?! אמרתי לך, אנחנו נסענו לסטניסלאבוב כי היה שמה משפחה. אבל בעיירה שלנו היו אפילו אנשים מבוגרים שלא היו בחיים בסטניסלאבוב, זה עולה כסף. זה לא היה כמו שהיום. היום זה... פעם אמרתי לנכדה שלי, היא הייתה בת 16, היא שאלה: "סבתא, גם לך עשו 16 יום מולדת?" אמרתי: "אם נתנו לי חתיכת שוקולד-הייתי מאושרת!" אז היא אמרה: "מה הבעיה? אין בחנות הזו - הולכים לחנות השנייה לקנות. חנויות לא היו?"

08.21 ליון: חגגתם יום מולדת?

08.34 קוץ: היו אומרים שזה חגים של גויים. יהודים לא חגגו יום מולדת.

08.41 ליון: ובר מצווה? עשו לאח שלך בר מצווה?

08.43 קוץ: כן, אצל רבי.

08.45 ליון: איך עשו?

08.46 קוץ: נסעו לסטניסלאבוב ושם אצל הרבי של הסבא .

08.52 ליון: מי זה היה רבי של הסבא?

08.55 קוץ: אחי היה מאוד דתי, הוא הלך עם פאות. לא רצה שהוא הולך לספר, אז הוא החזיק שלא... כל ערב הוא נישק את המזוזה אבל ככה שאבא לא יראה.

09.20 ליון: איך זה עבר לו? איך הוא התגלגל להיות קומוניסט?

09.23 קוץ: אני אגיד לך - הגימנסיה. הגימנסיה ואחר כך הטכניון. כשהוא בא ללבוב, שמה זה בכלל... לבוב הייתה כבר יותר מתקדמת מסטניסלאבוב.

09.35 ליון: ללבוב הוא בא עם פאות עדיין?

09.40 קוץ: לא, הוא כבר בגימנסיה, שם כבר התחילו, אבל... הראש שלו השתנה. בגימנסיה הוא היה בסטניסלאבוב על יד הסבא, אז הוא עוד התפלל שסבא יראה והלך לבית כנסת עם סבא. אבל שהוא עבר ללבוב, חיים השתנו לגמרה. סטניסלאבוב לעומת לבוב הייתה עיירה קטנה.

10.26 ליון: גם היום.

10.27 קוץ: בטח, אבל אז, בשבילנו זו הייתה עיר גדולה. כשאנחנו באנו מטלמץ' לסטניסלאבוב, או זה היה... לא ידענו לאן קודם ללכת. הלכנו לפארק ליד הסבא, היה פארק גדול. היו שני רחובות: קזימ'ובסקה ובלבדרסקה.

10.57 ליון: זה הפארק שקרוב לתחנת רכבת או רחוק?

11.00 קוץ: לא, רחוק. לא יודעת מה להגיד לך. על-יד רכבת היה רחוב צ'טי-מארה, הוא היה רחוב הכי יפה שיש בסטניסלאבוב. היה יפה ואנחנו תמיד אהבנו ללכת ברגל מרכבת ועד לסבא.

11.33 ליון: כמה זמן זה לקח?

11.35 קוץ: לא יודעת, שעונים לא היו, זה היה.. ילדות יפה. יותר יפה משל היום. אבל לגמרה משהו אחר. לנו לא היו צעצועים מה שהיום יש, טלפונים ומחשבים, זה לא היה. אבל בעיירות הקטנות במיוחד החיים היו יותר אינטליגנטיים, היו יותר מעירים גדולים. יצאו - רופאים, עורכי-דין, מהנדסים, לא היה מה לעשות - אז למדו! היום זה אחרת. אתה רוצה לראות הספר של טיסמניץ?

12.48 ליון: וגם התמונות.

12.50 קוץ: זה של טיסמניץ. שמעתה על פרויד, לא?

12.53 ליון: בבדאי!

12.56 קוץ: הוא יליד טיסמניץ. אתה ידע, זה שכתב את ספר טיסמניץ, כשהוא גמר אותו - שלח לספריות בעולם וגם שלנו. הספר שלנו יש בכל הספריות. אז בגרמניה פרופסור קראה את הספר (כתב גם באנגלית) והיא התקשרה איתו שהיא חוקרת את החיים של פרויד. והיא הרבה מאוד קראה מהספר והיא ראינה אותו (כמו שאתה מראיין אותי) על כל ילדות, על משפחה שלו. היא כתבה אחר כך ספר על חיים של פרויד.

13.52 ליון: יפה.

13.55 קוץ: וטיסמנץ זה חצי מטלומץ', זה עיירה ממש קטנה.

סוף.

### Description:

Interviewer: Vladimir Levin

**Community:** [Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#)

---

**Джерело:** <http://www.jgaliciabukovina.net/uk/node/111673>